

УДК 81'246.3:[378.016:811.111]:[378,018.43:004]
DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2023-17.14>

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФІЛОЛОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

ГАРЛИЦЬКА ТЕТЯНА СЕРГІЇВНА

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови з методикою викладання
Криворізький державний педагогічний університет
maystruk@ukr.net
orcid.org/0000-0002-4360-1282

Статтю присвячено дослідженню можливостей дистанційного навчання для формування міжкультурної компетентності в процесі навчання іноземних мов. Виявлено переваги та недоліки дистанційного навчання в розвитку міжкультурної компетентності здобувачів освіти. Позитивними боками є свобода доступу до електронних ресурсів, скорочення витрат на навчання та економія часу, гнучкість навчання, можливість виставляти чіткі критерії оцінювання знань здобувачів освіти, різні формати навчання, реалізація потреби в самонавчанні, розширення комунікативного компонента освітньої діяльності, що слугує засобом розвитку міжкультурної взаємодії. Недоліками, які можуть стати на заваді формуванню міжкультурної компетентності, є періодична відсутність доступу до якісного Інтернет-зв'язку, виникнення технічних проблем, брак соціалізації, утрата мотивації до навчання.

З'ясовано, що формування міжкультурної компетентності на заняттях з іноземної мови забезпечується за допомогою таких видів навчання, як традиційне онлайн та е-навчання. Традиційне забезпечується шляхом використання синхронних та асинхронних інструментів; е-навчання спричинило виникнення змішаного навчання.

Стаття акцентує на ефективному формуванні міжкультурної компетентності за рахунок широкого жанрового розмаїття онлайн-технологій. Основними серед них є мультимедійні засоби, мобільні додатки, онлайн-курси, конференції, форуми, чат-боти, блог/подкаст-технології.

Використання мережі Інтернет дає змогу створити реальні умови для міжкультурного спілкування. Відсутність кордонів, часових обмежень, психологічних ризиків, широкі перспективи для творчості та саморозвитку, можливість вибору форм та жанрів дистанційного навчання, роботи з автентичними матеріалами, культурознавче та лінгвосоціокультурне спрямування джерел інформації є ефективними чинниками формування міжкультурної компетентності здобувачів освіти.

Ключові слова: міжкультурна компетентність, іноземна мова, ЗВО, дистанційне навчання, полікультурне середовище, онлайн-технології.

Постановка проблеми. Сьогодні Інтернет-комунікація є перспективною не лише для безперервного самонавчання, загального обміну інформацією незалежно від часових і просторових поясів, а й можливістю забезпечити міжкультурну взаємодію та співробітництво. Інтернет-комунікацію розглядають як інтеракцію людей полікультурного світу за допомогою глобального Інтернет-середовища, змістом якого є взаємне пізнання та обмін інформацією; вона містить як міжособистісну, так і односторонню комунікацію [5, с. 45].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості дистанційного навчання є

предметом дослідження таких науковців, як Н. Гоклі, П. Келлі, С. Теркл, В. Щербицька; різні жанри онлайн технологій досліджують Л. Горбатюк, Т. Гурова, Н. Кравченко, М. Новах; питанням формування міжкультурної компетентності засобами дистанційного навчання цікавляться Т. Беркутова, П. Івенз, Л. Левицька, Е. Рейд та ін.

Мета статті. Метою статті є дослідження можливостей та способів формування міжкультурної компетентності філологів на заняттях з іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Аналіз праць таких дослідників, як В. Будянська,

П. Келлі, Е. Рейд, С. Теркл [5–7], дає змогу констатувати, що означений тип комунікації має такі можливості для формування міжкультурної компетентності в процесі навчання іноземних мов:

– відсутність кордонів сприяє здійсненню реальної полікультурної комунікації з представниками різних культур;

– відсутність психологічного ризику за рахунок віртуального характеру комунікації дає змогу здобувачам освіти відкрито висловлювати свої думки, використовуючи при цьому максимум мовних засобів, апробувати різні комунікативні стратегії, що сприяють установленню взаєморозуміння між представниками різних культур;

– можливість конструювання та зміни способів самопрезентації в Інтернет-середовищі відіграє важливу роль у розвитку творчого підходу до мови;

– слабка чутливість емоційного впливу, що є особливістю Інтернет-комунікації, позитивно впливає на розвиток лінгвістичного компонента полікультурної мовної особистості, оскільки в такій ситуації актуалізується проблема свідомого вибору мовних та мовленнєвих засобів для досягнення комунікативної мети, коли майже відсутні можливості застосування екстралінгвістичних засобів комунікації.

В Україні дистанційна форма навчання не є новою, у системі вищої освіти вона спочатку розглядалася як альтернативна, що використовувалася в межах додаткової чи інклюзивної освіти. Однак найбільшої популярності вона здобула у зв'язку з поширенням COVID-19 та повномасштабним російським вторгненням на територію України.

Незважаючи на те що дистанційна форма навчання стала великим випробуванням для всіх учасників освітнього процесу і вона не може стати повноцінною заміною очного навчання, вона є ефективним інструментом у системній роботі, відкриває нові перспективи та можливості у формуванні міжкультурної компетентності (МКК) здобувачів освіти.

Відправною точкою у запровадженні дистанційної освіти в Україні можна вважати 2002 р., коли Міністерством освіти і науки

України був започаткований експеримент із дистанційного навчання. Однією з можливостей реалізації цього задуму була перша затверджена Кабінетом Міністрів України «Програма розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 р.» (Постанова КМУ від 23.09.2003 № 1494). Для виконання програми було розроблене «Положення про дистанційне навчання» (Наказ МОН України від 21.01.2004 № 40).

Електронне навчання, на нашу думку, має низку переваг, а саме: свобода доступу до електронних ресурсів, скорочення витрат на навчання та економія часу, гнучкість навчання (адаптування навчального процесу під свої можливості та вимоги), можливість виставляти чіткі критерії оцінювання знань здобувачів освіти, різні формати навчання, реалізація потреби в самонавчанні тощо. Окрім того, завдяки електронній освіті розширюється комунікативний компонент освітньої діяльності, що сприяє формуванню міжкультурної компетентності та слугує засобом розвитку міжкультурної взаємодії.

Незважаючи на достатню кількість переваг дистанційної освіти, варто зважати й на певні недоліки, які можуть стати на заваді формуванню МКК здобувачів освіти. З-поміж них виокремлюємо такі: періодична відсутність доступу до якісного Інтернет-зв'язку, виникнення технічних проблем, брак соціалізації, утрата мотивації до навчання.

Досвід роботи у ЗВО показує, що для підвищення мотивації студентів та студенток під час онлайн-освіти необхідно використовувати різноманітні методи, прийоми та форми навчання; пропонувати цікаву й насичену інформацію у поєднанні з аудіо- і відеоматеріалами; подавати чіткі інструкції для виконання завдань та критерії оцінювання; обов'язковим є фідбек (зворотний зв'язок від викладача) на запити та прохання студентів, а також похвальний відгук про хорошу роботу; задля уникнення пошуку відповідей у мережі Інтернет необхідно давати більше креативних завдань (наприклад, скласти речення з фразеологічними зворотами, які не мають відповідників в українській мові, і вказати на типові ситуації їх використання).

Здійснення взаємодії за допомогою комп'ютерних технологій дає змогу вивести лінгвістичну та полікультурну підготовку здобувачів освіти на рівень активної, пізнавальної творчості. Полікультурна специфіка жанрів дистанційної освіти представлена тим, що всі вони або містять матеріали, що відображають культуру різних країн, або забезпечують можливість прямої взаємодії з представниками різних лінгвокультур (форуми, чат-конференції, вебінари, аудіо-скрипти, інтерактивні підручники), що дає змогу отримати відповідь безпосередньо від носіїв іноземної мови, самостійно дослідити проблему мовою, що вивчається. Усе це розширює можливості осягнення менталітету та культури інших народів.

Формування міжкультурної компетентності може забезпечуватися за допомогою двох видів дистанційного навчання: традиційного онлайн та е-навчання. За визначенням В. Щербичко, е-навчання (e-learning) – це навчання за допомогою Інтернету та засобів мультимедіа, під час якого здобувачі освіти переважно працюють самостійно з електронними матеріалами, отримують дистанційні консультації викладача в Інтернет-просторі [4, с. 280].

Різниця між традиційним онлайн та е-навчанням полягає у тому, що традиційне значною мірою наслідує прийоми очного навчання (відеозустрічі з викладачем, демонстрація презентацій, проведення онлайн-тестування тощо), під час е-навчання викладач може взагалі не зустрічатися зі здобувачами освіти в онлайн-трансляціях, а лише за потреби супроводжувати в чатах. Поширення е-навчання спричинило виникнення змішаного (blended learning), під час якого здобувач освіти засвоює частину матеріалу за допомогою онлайн-засобів, а частину вивчає очно в аудиторії.

Традиційне онлайн-навчання забезпечується шляхом використання синхронних та асинхронних інструментів. Синхронний формат означає безпосередню участь у процесі навчання (аудіозв'язок, відеоконференція, спілкування в чаті, телекомунікаційний проект, віртуальний клас, інтерактивна дошка). Асинхронний режим

може охоплювати різноманітні засоби інформації (електронна пошта, блог, форум, Twitter, відео- й аудіоподкасти, онлайн-тестування). За допомогою асинхронного режиму здобувачі освіти працюють у власному темпі й у зручний для себе час [3, с. 127].

З-поміж платформ, які допомагають у формуванні міжкультурної компетентності на основі дистанційного навчання, найпопулярнішими є Google Classroom, Human, Moodle та «Просвіта». Кожна з них оснащена зручними та сучасними інструментами (система управління навчання, аналітика, рефлексія, онлайн-журнал) та допомагає створити ефективне Інтернет-навчання у власному середовищі.

Ефективному формуванню МКК також сприяє широке жанрове розмаїття онлайн-технологій, як-от: мультимедійні засоби; електронна пошта; мобільні додатки; інтерактивні підручники, онлайн словники; відеоігри; онлайн-курси; вебінари, форуми, конференції; чат-боти; ігрові ресурси; блог/подкаст-технології.

Сьогодні у ЗВО України найефективнішими для проведення онлайн-занять з іноземної мови є синхронні інструменти дистанційного навчання, а саме: Zoom, Google Meet, Skype, Microsoft Teams та Cisco WebEx. Вони дають змогу проводити відеоконференції, які вважаються найефективнішим засобом розвитку МКК в умовах дистанційного навчання, оскільки учасники мають змогу бачити й чути один одного, обмінюватися даними та обробляти їх, а також робити відеозапис занять.

Одним зі способів, за допомогою якого відбувається набуття студентами особистого досвіду з іншомовним лінгвокультурним середовищем, є використання мультимедійних засобів.

Мультимедійна презентація є одним із найпрактичніших та найефективніших засобів наочності. Існує чимало комп'ютерних програм, доступних для створення мультимедійних презентацій: Prezi, Canva, Piktochart, Slides, Google-презентації. Однак найпопулярнішою серед них є програма Microsoft PowerPoint, яка, на думку М. Кашук, має низку переваг: стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту,

ретельно структурована інформація, послідовність викладу, мультимедійні ефекти, які значною мірою допомагають утримати увагу студентів, сприяють ефективності сприйняття інформації і продуктивності навчального процесу загалом [2, с. 369].

Для формування МКК на основі презентацій Microsoft PowerPoint необхідно добирати тексти лінгвокраїнознавчого характеру, лексико-фразеологічні одиниці, що відображають світогляд народу, мова якого вивчається, автентичні аудіо- й відеозаписи, ознайомлювати студентів із мовним етикетом, мультикультурними особливостями спілкування та традиціями інших народів, що сприятиме зануренню в іншомовне середовище та культуру.

Не менш важливим у формуванні МКК є використання мобільних додатків у процесі навчання іноземної мови. Мобільні гаджети використовують або як альтернативні Інтернет-пристрої за відсутності домашнього Інтернету, або навіть як основні, які можна використовувати в будь-який час і будь-де. На переконання Д. Трекслера, мобільне навчання радикально трансформує весь освітній процес; при цьому змінюються не лише зміст, форми та методи навчання, а й психологія, поведінка та менталітет студентів. Навчання стає вчасним, персоналізованим, ситуативним та достатнім [8, с. 10].

У дослідженні йдеться про особисті мобільні пристрої здобувачів освіти, які використовуються в дистанційному режимі з одним інтегруванням в освітній процес.

Т. Гурова пропонує розподіляти мобільні додатки на три основні групи:

- спрямовані на розвиток мовних навичок, насамперед лексико-граматичних;
- спрямовані переважно на вдосконалення мовленнєвих умінь;
- універсальні, призначені для розвитку іншомовної комунікативної компетентності [1].

Для комплексного формування МКК важливо застосовувати мобільні додатки всіх груп. Так, до першої групи можна віднести BBC Learning English та Babbel. Додаток BBC Learning English розроблений британською радіомовною компанією, тому він дає здобувачам освіти багато відомостей про культуру

Великої Британії. Більшість його ресурсів засновано на аудіо, щоб краще сприймати слова на слух та ознайомитися з різними акцентами носіїв мови.

Застосунок Babbel дає змогу розширити лексико-фразеологічний запас студентів і студенток, оскільки охоплює узагальнені теми (вітання, фрази, орієнтовані на подорожі, вимову в бізнес-колах та на різних культурних заходах).

До групи мобільних додатків, спрямованих на формування мовленнєвих умінь і які варто використовувати для формування МКК, відносимо Douingo та Hello talk. Під час засвоєння нових лексико-фразеологічних одиниць у застосунку Douingo студенти вчаться вимовляти фрази, зіставляти слова з їхнім значенням, перекладати речення. Опанування кожного рівня передбачає перехід на новий, складніший, що поступово насичується більшою кількістю лексем та фраз, котрі відображають культурні реалії народу, мова якого вивчається. Додаток Hello talk пов'язує користувачів із носіями мови, яку вони вивчають. Спілкуючись із ними, студенти мають можливість практикувати свої мовленнєві навички за допомогою текстових, голосових повідомлень, відеодзвінків.

До універсальних мобільних додатків зараховуємо Memrise та Rosetta Stone. У першій програмі використовуються відео з носіями мови, що дає уявлення про реальну вимову. Означений додаток призначений не для новачків, тому він теж є корисним для бакалаврів, які прагнуть удосконалити свою міжкультурну комунікативну компетентність.

Застосунок Rosetta Stone є корисним тим, що пропонує навчання через асоціації та повторення без перекладу, що допомагає розвивати інстинктивні мовні навички здобувачів освіти. Такі навички є доречними за швидкого ситуативного мовлення під час міжкультурного діалогу.

В епоху активного розвитку інформаційних технологій великим попитом серед студентів користуються також чат-боти. Найпопулярнішими освітніми чат-ботами є ChatGPT, Lingvist, Andychatbot і Speakhunt. Спілкування з ними доступне в умовах реального часу,

що сприяє поліпшенню навичок говоріння та розумінню мови. Чат-ботам можна давати різні команди: поспілкуватися на будь-які теми, виправити помилки користувача, допомогти перекласти текст, надати інформацію про питання, які вас цікавлять (наприклад, про культуру, вподобання, правила поведінки народу, мова якого вивчається, різні мовно-культурні явища (походження та значення фразеологізмів, правила та приклади вживання окремих лексем чи фраз)) тощо.

І хоча чат-боти не можуть стати повноцінними заміниками занять із викладачем, однак вони можуть бути частиною навчальної стратегії, зокрема з удосконалення МКК. Спілкування з ними допоможе здобувачам освіти подолати мовний бар'єр, що в подальшому змусить їх почуватися впевненіше у спілкуванні з іноземцями.

Досить запитаними сьогодні є онлайн-курси, які стали частиною неформальної освіти. Вони пропонують індивідам різні освітні напрями на вибір, курс лекцій, проходження фінального тесту та отримання сертифікату про завершення відповідного курсу. Найкориснішими для формування МКК вважаємо курси Coursera, edX, Udeemy та OpenLearning, оскільки в них можна знайти такі освітні напрями, як «Англійська мова в глобалізованому світі», «Англійська мова для бізнесу й подорожей», «Тренди національних кухонь та гостинності» тощо. Вони не лише сприятимуть саморозвитку здобувачів освіти, а й підготують їх до комунікації у полікультурному середовищі.

Вагоме місце у формуванні МКК належить ігровим ресурсам. Під час створення системи ігрових вправ найзручнішими онлайн-ресурсами є авторські програми LearningApps, Wordwall і Kahoot!. Це функціональні інструменти для використання готових та розроблення власних ігрових завдань. Їхніми перевагами є: наявність тематичних груп та шаблонів (наприклад, «Вікторина», «Пропущені слова», «Картки», «Кросворд», «Анаграма»); можливість створення власного завдання або переробки чужого; можливість ділитися вправами в соціальних мережах за допомогою посилань чи QR-кодів; наявність статистики відповідей учасників; можливість

приєднання до завдань будь-якої кількості користувачів.

Однією з умов формування МКК є використання блогів та подкаст-технологій, які сприяють залученню здобувачів освіти до світових культурних цінностей, оскільки містять культурознавчий та соціокультурний аспекти вивчуваної іноземної мови.

Найкориснішими вважаємо такі блоги, як britishcouncil Блог, FluentU, English with a twist. Вони створені освіченими людьми, переважно викладачами, які хочуть поділитися своїм досвідом та особистими напрацюваннями з тими, хто вивчає іноземну мову. Блоги містять теоретичні матеріали з вивчення нової лексики, статті про англійську культуру й літературу, а також велику кількість практичних порад (наприклад, «Як побудувати кар'єру зі «слабкою» англійською», «Міні-фрази для спілкування на ділових зустрічах», «Найчастотніші сленгові слова та вирази»).

Серед подкастів найбільш придатними для формування МКК вважаємо Splendid Speaking, Learning English та Voice of America. Мова подкастових файлів наповнена цікавими фразами та сленгом, велику кількість аудіоматеріалів присвячено лінгво- та соціокультурним явищам (наприклад, «Як культура впливає на смуток», «Переваги в їжі в різних культурах», «Мистецтво спілкування між націями», «Музика об'єднує людей різних національностей», «Сучасні повсякденні ідіоми» тощо). Робота з подкастами допомагає не лише у формуванні МКК, а й у підготовці здобувачів освіти до міжнародних екзаменів, зокрема TOEFL, IELTS.

Висновки. Отже, використання Інтернету дає змогу створити реальні умови для міжкультурного спілкування. Відсутність кордонів, часових обмежень, психологічних ризиків, широкі перспективи для творчості та саморозвитку, можливість вибору форм та жанрів дистанційного навчання, роботи з автентичними матеріалами, культурознавче та лінгвосоціокультурне спрямування джерел інформації є ефективними чинниками у формуванні МКК філологів.

Перспективою наших наукових розвідок є дослідження дидактичних основ розвитку міжкультурної компетентності на заняттях з іноземної мови у ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурова Т., Рябуха Т., Зіненко Н., Гостіщева Н. Мобільні додатки як інноваційний засіб навчання іноземної мови. *Naukovij visnik Melitopil'skogo derzavnogo pedagogichnogo universitetu. Seriâ: Pedagogika*. 2019. № 2(23). С. 92–99. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2019-23>.
2. Кашук М. Г. Особливості використання інноваційних методик у процесі навчання іноземної мови. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology. Theory, Experience, Problems*. 2012. № 30. С. 366–370.
3. Мельник Н. Теоретичний аспект впливу дистанційного навчання на формування іншомовної мовленнєвої компетентності студентів немовних спеціальностей. *Zakarpats'ki filologični studii*. 2021. Вип. 18. С. 125–129. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.18.22>.
4. Щербицька В., Письменна І. Дистанційне навчання в процесі вивчення іноземних мов у ЗВО: досвід роботи. *Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology*. 2021. № 1(21). С. 279–283. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-1-21>.
5. Budianska V. A. Formation of internet communication culture of students as a part of the culture of business communication. *Pedagogični nauki: teoriâ, innovacijni tehnologii*. 2017. № 7(71). P. 36–48.
6. Kelley P. *Making Minds: What's wrong with education – and what should we do about it?* London, New York: Routledge, 2008. 200 p.
7. Reid E. Models of intercultural competences in practice. *International Journal of language and linguistics*. 2013. Vol. 1. № 2. P. 44–53.
8. Traxler J. *Current State of Mobile Learning. Mobile learning: Transforming the delivery of education and training*, 2009. Vol. 1. P. 9–24.

FORMATION OF INTERCULTURAL COMPETENCE OF PHILOLOGISTS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES IN THE CONTEXT OF DISTANCE LEARNING

HARLYTSKA TETIANA SERHIIVNA

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the English Language Department With Teaching Methods
Kyryvi Rih State Pedagogical University

Introduction. *The article is devoted to the study of the possibilities of distance learning for the formation of intercultural competence in the process of teaching foreign languages. The advantages and disadvantages of distance learning in the development of intercultural competence of students are identified. The positive aspects are freedom of access to electronic resources, reduction of training costs and time saving, flexibility of education, the ability to set clear criteria for assessing the knowledge of students, various formats of education, the realization of the need for self-study, the expansion of the communicative component of educational activities, which serves as a means of developing intercultural interaction. Disadvantages that can prevent the formation of intercultural competence are the periodic lack of access to high-quality Internet connection, the occurrence of technical problems, lack of socialization, and loss of motivation to study.*

Purpose. *The purpose of the article is to study the possibilities and ways of forming intercultural competence of philologists in foreign language classes.*

Methods. *The analysis of scientific literature, method of system analysis, synthesis, comparative analysis.*

Results. *The experience of working in higher education institution shows that in order to increase the motivation of students during online education, it is necessary to use a variety of methods, techniques and forms of education; offer interesting and rich information in combination with audio and video materials; provide clear instructions for completing assignments and evaluation criteria; feedback from the teacher on the requests of students, as well as praise for good work, is mandatory; In order to avoid searching for answers on the Internet, it is necessary to give more creative tasks (for example, to compose sentences with phraseological units that do not have equivalents in the Ukrainian language, and to point out typical situations of their use).*

It is found that the formation of intercultural competence in foreign language classes is ensured through such types of learning as traditional online and e-learning. Traditional is ensured through the use of synchronous and asynchronous tools; E-learning has led to the emergence of blended learning.

The article focuses on the effective formation of intercultural competence due to a wide variety of genres of online technologies. The main ones are multimedia tools, mobile applications, online courses, conferences, forums, chatbots, blog/podcast technologies.

Originality. *Research on the formation of intercultural competence of Bachelor Philologists in foreign language classes during distance learning.*

Conclusion. *The use of the Internet allows you to create real conditions for intercultural communication. The absence of boundaries, time constraints, psychological risks, broad prospects for creativity and self-development, the ability to choose forms and genres of distance learning, work with authentic materials, cultural and linguistic and socio-cultural orientation of information sources are effective factors in the formation of intercultural competence of students.*

Key words: *intercultural competence, foreign language, higher education institutions, distance learning, multicultural environment, online technologies.*

REFERENCES

1. Hurova, T., Riabukha, T., Zinenko, N., & Hostishcheva, N. (2019). Mobilni dodatky yak innovatsiinyi zasib navchannia inozemnoi movy [Mobile Applications as an Innovative Means of Teaching a Foreign Language]. *Naukovij visnik Melitopil'skogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu. Seriâ: Pedagogika*, 2 (23), 92–99. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2019-23> [in Ukrainian].
2. Kashchuk, M.H. (2012). Osoblyvosti vykorystannia innovatsiinykh metodyk u protsesi navchannia inozemnoi movy [Features of the use of innovative methods in the process of teaching a foreign language]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology. Theory, Experience, Problems*, 30, 366–370 [in Ukrainian].
3. Melnyk, N. (2021). Teoretychnyi aspekt vplyvu dystantsiinoho navchannia na formuvannia inshomovnoi movlennievoi kompetentnosti studentiv nemovnykh spetsialnostei [The Theoretical Aspect of the Influence of Distance Learning on the Formation of Foreign Language Speech Competence of Students of Non-Linguistic Specialties]. *Zakarpats'ki filologichni studii*, 18, 125–129. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.18.22> [in Ukrainian].
4. Shcherbytska, V., & Pysmenna, I. (2021). Dystantsiine navchannia v protsesi vyvchennia inozemnykh mov u ZVO: dosvid roboty [Distance learning in the process of learning foreign languages in higher education institutions: work experience]. *Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology*, 1 (21), 279–283. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-1-21> [in Ukrainian].
5. Budianska, V.A. (2017). Formation of internet communication culture of students as a part of the culture of business communication. *Pedagogichni nauki: teoriâ, innovacijni tehnologii*. 7 (71). P. 36–48.
6. Kelley, P. (2008). *Making Minds: What's wrong with education – and what should we do about it?* London, New York: Routledge. 200 p.
7. Reid, E. (2013). Models of intercultural competences in practice. *International Journal of language and linguistics*. Vol. 1. No. 2. P. 44–53.
8. Traxler, J. (2009). Current State of Mobile Learning. *Mobile learning: Transforming the delivery of education and training*. Vol. 1. P. 9–24.